Vastaukset liikenne- ja viestintävaliokunnan kokouksessa 30.1.2019 esitettyihin kysymyksiin

Medialiitto, Satu Kangas 31.1.2019

Tekijänoikeusdirektiivin vaikutukset palvelujen skaalattavuuteen, vrt. USA ja Eurooppa?

- Palvelujen skaalautuvuus riippuu liiketoiminnan luonteesta: monet teknologiapalvelut ovat skaalattavissa, kun taas esimerkiksi suomen kielellä ilmaistut tekstimuotoiset sisältöpalvelut yleensä eivät ole. USA:n markkina ei ole pirstoutunut kieli- ja kulttuurisyistä samalla tavoin kuin EU:n sisämarkkina, mikä tuo monille yhdysvaltalaisyrityksille kilpailuetua.
- Skaalautuvassa liiketoiminnassa asiakasmäärän kasvattaminen ei vaadi yritykseltä lisäresursseja. Tekijänoikeuden vaikutus suojattuja sisältöjä hyödyntävien palvelujen skaalattavuuteen riippuu oikeuksien hinnoittelumallista: jos yritys hankkii oikeudet kertakorvauksella (tai ilmaiseksi), tekijänoikeus ei vaikuta palvelujen skaalattavuuteen. Jos hinnoittelu perustuu esimerkiksi asiakasmäärään, kasvava asiakasmäärä lisää kustannuksia.
- Skaalattavat palvelut eivät yhteiskunnan kannalta arvioiden ole parempia tai huonompia kuin ei-skaalattavat palvelut. Skaalattava palvelu voi esimerkiksi tuottaa heikommin verotuloja ja työpaikkoja kuin ei-skaalattava palvelu, tai päin vastoin.

Tekijänoikeusdirektiivin vaikutukset uusien yritysten markkinoille pääsyyn Euroopassa?

- Jos yritys hyödyntää liiketoiminnassaan tekijänoikeussuojattuja sisältöjä, oikeuksien hankkiminen merkitsee yritykselle kustannuksia. Esimerkiksi mediayhtiöt maksavat tekijänoikeuksista huomattavia summia.
- Patentit, tekijänoikeudet ja muut vastaavat immateriaalioikeudet ovat sisällön tuotanto- ja jakelutoiminnassa toimiville yrityksille palvelujen raaka-aineita. Oikeuksista maksettavat korvaukset ovat raaka-ainekustannuksia, samalla tavoin kuin fyysisten raaka-aineiden kustannukset tavarantuotannossa toimivalle yritykselle.
- Markkinoille tulevat yritykset joutuvat ostamaan tarvitsemansa aineettomat ja aineelliset raaka-aineet. Mikään yritys ei voi markkinataloudessa odottaa saavansa muiden yritysten tuottamia raaka-aineita ilmaiseksi. Jos start up -yritys esimerkiksi tarvitsee toiminnassaan tekijänoikeuden suojaamia tietokoneohjelmistoja, se joutuu ostamaan ohjelmistojen käyttölisenssit.
- Tekijänoikeusdirektiivi tai tekijänoikeudet ylipäätään eivät ole markkinoille pääsyn este. Tekijänoikeussääntely on sisältöihin perustuvan liiketoiminnan mahdollistaja.

Voisiko pieni start up -yritys joskus kaataa Googlen - sementoiko direktiivi Facebookin aseman?

- Googlen ja Facebookin strategiana on ostaa pienet kilpailijat pois markkinoilta ja vahvistaa näin markkinaylivoimaansa. Digitaalisen talouden luonteeseen kuitenkin kuuluu disruptio eli olemassa olevan liiketoiminnan häiriintyminen. Jollain aikavälillä myös Google ja Facebook saattavat muuttua häiritsijöistä häirityiksi.
- Direktiivi ei sementoi teknojättiläisten asemaa. Sen sijaan pelikenttä tasoittuu sisältöjä tuottavien ja sisältöjä välittävien yritysten välillä.

Miten pieni start up -yritys voi selvitä lisensioinnista – tarvitseeko yritys ennemminkin juristin kuin koodarin?

- Oikeudenhaltijoiden etu on järjestää lisensiointi oikeuksien käyttäjille niin helpoksi ja joustavaksi kuin mahdollista. Suomessa on pitkät perinteet oikeuksien lisensioinnille yhden luukun periaatteella ja lainsäätäjä on tukenut lisensiointia monissa tapauksissa niin sanotulla sopimuslisenssisääntelyllä.
- Näkemyksemme on, että direktiivin 11 ja 13 artiklan edellyttämä lisensiointi kannattaa hoitaa oikeudenhaltijoita laajasti edustavan järjestön avulla ja tarvittaessa vielä vahvistaa käyttäjän asemaa sopimuslisenssillä. Näin toimien start up- yritys voi unohtaa juristit ja keskittyä koodareiden palkkaamiseen.

Turvaako direktiivin 11 artiklassa säädetty kustantajan oikeus (lehtijulkaisujen suoja) vain kustantajan asemaa, miten se vaikuttaa tekijöihin?

- Kustantajan oikeus parantaa kustannusyhtiöiden edellytyksiä työllistää tekijöitä.
- Direktiivin 11 artiklassa on monin tavoin varmistettu se, ettei tekijöiden asema heikkene: kustantajan oikeus ei vaikuta tekijöiden oikeuksiin eikä kustantaja voi käyttää kustantajan oikeutta tekijöitä vastaan. Kustantajan oikeuteen vedoten ei myöskään ole mahdollista estää tekijöitä käyttämästä oikeuttaan määrätä teostensa käytöstä muualla kuin lehtijulkaisussa.
- Euroopan parlamentti on lisäksi vahvistanut tekijöiden oikeusasemaa lisäämällä 11 artiklaan säännöksen, jonka mukaan tekijöillä on oikeus saada asianmukainen osuus kustantajan saamista lisäkorvauksista.
- European Federation of Journalists EFJ tukee 11 artiklan mukaista lehtijulkaisujen suojaa[1]. Käsityksemme mukaan myös Suomen Journalistiliitto tukee 11 artiklaa, parlamentin kannan mukaisesti.

[1] https://europeanjournalists.org/blog/2019/01/18/we-call-on-the-eu-to-protect-authors-rights-and-deliver-on-fairer-europe/